

3.13 Etologie - teoretický úvod do vědy o chování živočichů

Účastníků	do 30
Fyzická náročnost	I = klidová
Psychická náročnost	III - aktivní poslech, vnímání, účast při diskusi
Autor	Zdeněk Laštůvka
Počet uvádějících	1
Čas na realizaci	90 minut
Čas na přípravu	5 minut
Prostředí	velká místnost - sál, posluchárna
Rozdělení	bez rozdělení

Cíle

- Seznámení studentů se základy etologie.
- Nabytí základních teoretických poznatků o chování živočichů a jeho projevech, které žáci využijí při následném vlastním pozorování.

Sdělení

Etologie je v kontextu ostatních přírodovědných disciplín mladá věda zabývající se chováním (životními projevy) živočichů; její současná podoba se formovala v průběhu 20. století a její poznatky se dají aplikovat i na lidské chování – etologické poznání má tedy přesah i do sociálních věd jako psychologie či sociologie.

Metody

Frontální výklad, diskuse.

[Metody a formy](#)

Klíčové kompetence

- Komunikace v mateřském jazyce je rozvíjena:
 - Porozumění odbornému výkladu, rozšiřování slovní zásoby, diskusí s přednášejícím.

Forma a popis realizace

Přednáška odborníka na etologii uvádějící do problematiky chování živočichů s následnou diskusí.

Uvedení

Příprava

Aktivita se odehrává ve velkém sále/učebně. Příprava prostoru se podobá té před aktivitou Evoluce čili vývoj: předem připravíme počítač s prezentací a projektor, přes který bude přednášející snímky promítat; je velmi užitečné, aby uvádějící disponoval dálkovým ovládáním (prezentérem) s laserovým ukazovátkem, umožní mu to volně se procházet a nesedět za počítačem, ze kterého se pouští prezentace. Prostor před plátnem upravíme k sezení pro daný počet žáků. V tomto případě se doporučuje na rozdíl od aktivity Evoluce čili vývoj sezení na židlích či lavicích, ne na zemi na polštářích; snížená poloha při dvojnásobné délce oproti evoluční aktivitě by již mohla vybízet k dřímotě. Bude-li to u žáků vítané, je možno zařídit i stoly k případnému psaní poznámek.

Úskalím přednášky se může ukázat osobnost přednášejícího. Etablovanost v oboru či případné univerzitní pedagogické zkušenosti nezaručují schopnost specialisty dostatečně zaujmout a vypořádat se s kolektivem středoškolské třídy. Naopak podaří-li se najít charismatického odborníka schopného zaujmout a nadchnout pro dané téma, může se i frontální přednáška stát jedním z vrcholů programu. Zodpovědnost při výběru takové osobnosti leží na realizátorech programu.

Před přednáškou samotnou je každopádně vhodné studenty upozornit, že je čeká setkání se skutečným vědcem a odborníkem a že by podle toho měli přizpůsobit své s programem nesouvisející projevy.

Realizace

Po přesunu žáků z předchozí aktivity a jejich rozsazení představí realizátor programu náležitě výjimečného hosta – vědeckého pracovníka. V podstatě ihned mu předá slovo a do přednášky zasahuje minimálně, pouze v případě nekázně či nechtěného rušení ze stran žáků může působit jako korektor jejich projevů, aby se minimalizovaly případné nutné pauzy v hovoru specialisty.

Klíčovými pojmy, které by měly být během přednášky probrány, jsou:

Etologie, chování vrozené a získané, reflex, kineze, taxie, vrozené koordinace, chování podmíněné látkovou výměnou, komfortní chování, obranné chování, reprodukční chování, sociální chování, komunikace, učení a některé příklady jeho forem (vtištění, habituace, podmiňování, imitace, tradice). Výklad těchto pojmů je k nalezení v metodické příloze.

U žáků během přednášky kromě schopnosti učit se nabýváním teoretických znalostí a vědomostí dochází k rozvíjení dovednosti komunikace v mateřském jazyce nasloucháním a pochopením odborného výkladu, což je podmínkou pro případné další studium na vyšších typech škol.

Uzavření

V závěru je žákům dán prostor pro dotazy stran probírané tematiky. Ještě dále se tím rozvíjí jejich schopnost komunikovat v rodném jazyce, zvláště vzhledem k možnosti diskuse s profesionálním vědcem. Je vhodné – v případě nezájmu, únavy či ostychu ze strany žáků, kteří nevznášejí žádné dotazy – aby se případně realizátor celého programu zeptal odborníka na nějaký jev, který mu není zcela jasný. Může tak pomoci odstartovat delší panel otázek a odpovědí.

Poznámky

Přednáška je zařazena, aby studentům přiblížila jednu z nejzajímavějších zoologických disciplín a zároveň jim dala teoretický základ pro pozorování zvířat, které je jedním z dalších bodů programu. Etologie je vybrána mimo jiné proto, že mnoho projevů zvířecího chování je studentům již známo, ale jejich výklad nemusí být u laické veřejnosti správný. Zároveň svým přesahem do společenských věd umocňuje vztah člověk - zvíře, což je jeden z cílů celého programu. Rovněž vzhledem k cílení programu na středoškolské žáky jde o vhodnou ochutnávku vysokoškolské výuky, která probíhá právě formou přednášek odborníků na dané téma a na univerzitě pracujících.

Odkazy

K podrobnějšímu studiu problematiky lze využít např. následující literaturu:

- GAISLER, Jiří a ZIMA, Jan. Zoologie obratlovců. Praha: Academia, 2018. ISBN 978-80-200-2702-3.
- VESELOVSKÝ, Zdeněk. Chováme se jako zvířata?. Praha: Panorama, 1992. ISBN 80-7038-240-6.
- VESELOVSKÝ, Zdeněk. Etologie. Biologie chování zvířat. Praha: Academia, 2005. ISBN 80-200-1331-8.

Pomůcky a materiál

Položka	Počet	Popis
1	1	Počítač/notebook k propojení s projektorem
2	1	Projektor

Přílohy

Obsahové přílohy

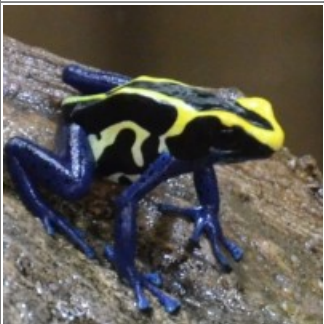
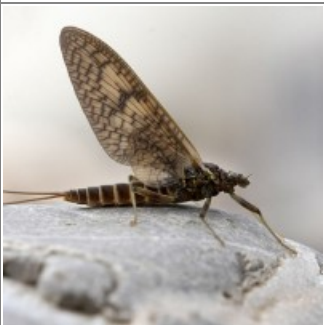
#	Soubor	Popis
003.13.02	Etologie prezentace.pdf	prezentace etologie - tisk
003.13.01	Etologie prezentace.pptx	prezentace etologie

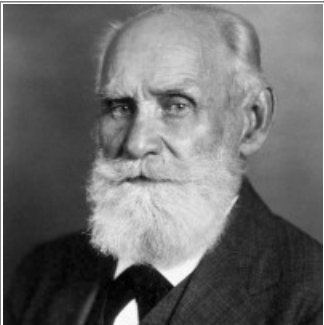
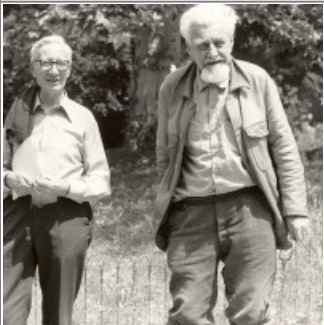
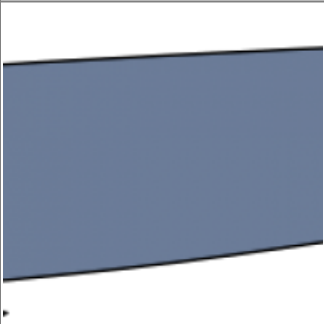
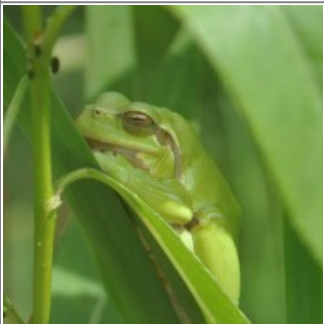
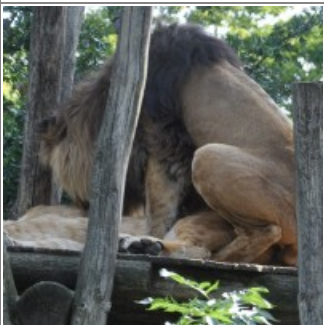
Metodické přílohy

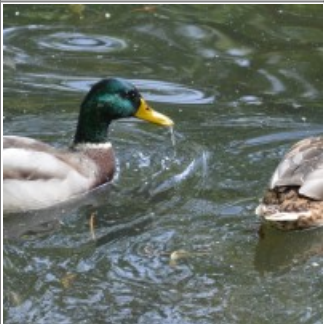
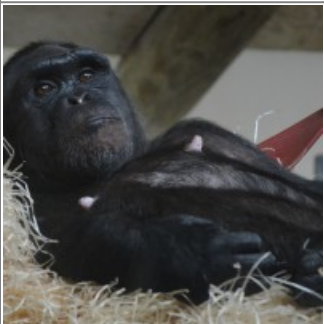
#	Soubor	Popis
003.13.03	Etologie - teoretický úvod.docx	Teoretické podklady pro přednášku
003.13.04	Etologie - teoretický úvod.pdf	Teoretické podklady pro přednášku

Zdroje

# Přílohy	Zdroj	Popis	Autor	Původ	Licence	Datum
003.13.01 01		zebra	Vojtěch Marek	Vlastní tvorba	CC BY-SA	2020-11-24
003.13.01 02		sovice	Vojtěch Marek	Vlastní tvorba	CC BY-SA	2020-11-24
003.13.01 03		platýs	Vojtěch Marek	Vlastní tvorba	CC BY-SA	2020-11-24
003.13.01 04		pelikán	Vojtěch Marek	Vlastní tvorba	CC BY-SA	2020-11-24
003.13.01 05		želva	Vojtěch Marek	Vlastní tvorba	CC BY-SA	2020-11-24

003.13.01 06		tygr	Vojtěch Marek	Vlastní tvorba	CC BY-SA	2020-11-24
003.13.01 07		lvi	Jan Hrdlička	Vlastní tvorba	CC BY-SA	2020-11-24
003.13.01 08		lupenitka	Vojtěch Marek	Vlastní tvorba	CC BY-SA	2020-11-24
003.13.01 09		pákobylika	Vojtěch Marek	Vlastní tvorba	CC BY-SA	2020-11-24
003.13.01 10		pralesnička	Vojtěch Marek	Vlastní tvorba	CC BY-SA	2020-11-24
003.13.01 11		jepice	Richard Bartz	https://commons.wikimedia.org	CC BY-SA	2020-11-24

003.13.01 12		I.P. Pavlov	Neznámý	https://en.wikipedia.org	Public domain	2020-11-24
003.13.01 13		Konrad Lorenz a Nikolaas Tinbergen	Max Planck Gesellschaft	https://commons.wikimedia.org	CC BY-SA	2020-11-24
003.13.01 14		plejtvák obrovský	Kurzon	https://commons.wikimedia.org	CC BY-SA	2020-11-24
003.13.01 15		rosnička	Vojtěch Marek	Vlastní tvorba	CC BY-SA	2020-11-26
003.13.01 16		Korovec	Vojtěch Marek	Vlastní tvorba	CC BY-SA	2020-11-26
003.13.01 17		páření	Vojtěch Marek	Vlastní tvorba	CC BY-SA	2020-11-26

003.13.01 18		péče o srst	Vojtěch Marek	Vlastní tvorba	CC BY-SA	2020-11-26
003.13.01 19		sloni učení	Vojtěch Marek	Vlastní tvorba	CC BY-SA	2020-11-26
003.13.01 20		kachny učení	Vojtěch Marek	Vlastní tvorba	CC BY-SA	2020-11-26
003.13.01 21		šimpanz	Vojtěch Marek	Vlastní tvorba	CC BY-SA	2020-11-26

From:

<https://www.mscb.cz/> - MSCB

Permanent link:

<https://www.mscb.cz/skolam/zvirata/aktivity/13/3>Last update: **2020/11/26 14:57**